

Απορρέοντα Συνεδρίου Σχολικής Εκπαίδευσης eTwinning
«Ευημερία στο σχολείο – προοδεύοντας μαζί με το
eTwinning»

**ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
eTwinning**

**10
Ιανουαρίου
2025**

“Ευημερία στο σχολείο - προοδεύοντας
μαζί με το eTwinning!”

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
Εισαγωγή	3
Απορρέοντα Κεντρικής Ομιλίας και Εργαστηρίων	4
Κεντρική Ομιλία: «Ενημερία μαθητών στη ψηφιακή εποχή, στρατηγικές μάθησης για τα σχολεία του αύριο», Καθηγήτρια Παναγιώτα Κενδέου	4
Εργαστήρι 1: «Προσωπική, κοινωνική και εκπαιδευτική ενημερία μέσα από τις τέχνες», Δρ Νάντια Τομασίδου.....	6
Εργαστήρι 2: «Καλλιέργεια ευζωίας στα σχολεία: Πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές θετικής ψυχολογίας για εκπαιδευτικούς», Δρ Βίκυ Χαραλάμπους.....	7
Εργαστήρι 3: «Λογοτεχνικά καταφύγια στην τάξη, καλλιεργώντας την ενημερία στο σχολείο», Αγγελική Χαλκιοπούλου	8
Εργαστήρι 4: «Σχολική παραβατικότητα και ψυχική ανθεκτικότητα των εκπαιδευτικών», Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου	10
Βιβλιογραφικές Αναφορές	12
Παράρτημα	13

Εισαγωγή

Το Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (ΙΔΕΠ) Διά Βίου Μάθησης διοργάνωσε την Παρασκευή 10 Ιανουαρίου 2025 στους χώρους του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, το Συνέδριο Σχολικής Εκπαίδευσης eTwinning με θέμα «Ενημερία στο σχολείο – προοδεύοντας μαζί με το eTwinning!». Το συνέδριο διοργανώθηκε στο πλαίσιο της Δράσης eTwinning του Προγράμματος Erasmus+ και τέλεσε υπό την αιγίδα της Υπουργού Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, Δρος Αθηνάς Μιχαηλίδου, η οποία απηύθυνε χαιρετισμό.

Την έναρξη του συνεδρίου χαιρέτισε ο Δρ Πέτρος Πασιαρδής, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΙΔΕΠ Διά Βίου Μάθησης, ενώ τη στοχοθέτηση του συνεδρίου πραγματοποίησε ο Δρ Στυλιανός Μαυρομούστακος, Διευθυντής του ΙΔΕΠ Διά Βίου Μάθησης.

Κύριος στόχος του Συνεδρίου ήταν η ανάδειξη της σημασίας της ενημερίας στην εκπαίδευση και η προώθησή της, καθώς η ίδια αποτελεί βασικό στοιχείο τόσο για τη μαθησιακή διαδικασία, όσο και για τη σχολική πραγματικότητα στο σύνολό της.

Στο Συνέδριο συμμετείχαν 150 εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, από όλες τις επαρχίες καθώς και άλλοι φορείς της σχολικής εκπαίδευσης, οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν και να επιμορφωθούν μέσα από ομιλίες και εργαστήρια σε θέματα γύρω από τη θεματική.

Κεντρική ομιλήτρια ήταν η Δρ Παναγιώτα Κενδέου, Διακεκριμένη καθηγήτρια McKnight και κάτοχος της Έδρας Guy Bond στο Τμήμα Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου της Μινεσότα και ως εισηγητές των εργαστηρίων η Δρ Νάντια Τομασίδου, Λέκτορας Δράματος Θεάτρου και Δημιουργικών Τεχνών στην Εκπαίδευση, η Δρ Βίκυ Χαραλάμπους, Διευθύντρια Ινστιτούτου Ανάπτυξης Ν. Χαραλάμπους και Director of People, Culture & Happiness, GARDET, η κυρία Αγγελική Χαλκιοπούλου, Εκπαιδευτικός, Δημιουργός εκπαιδευτικών προγραμμάτων φιλιαναγνωσίας της εταιρείας «Μικρός Οδυσσέας» και Ερευνήτρια Παιδικής Λογοτεχνίας και ο κύριος Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου, Λειτουργός του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου. Ως μέρος του τέταρτου εργαστηρίου έγινε παρουσίαση έργων καλής πρακτικής του eTwinning από τον κύριο Γεώργιο Κωνσταντίνου, μέλος του σώματος Πρεσβευτών του eTwinning στην Κύπρο.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου διεξήχθη η τελετή απονομής των Εθνικών Βραβείων eTwinning, οι βραβεύσεις των Σχολείων eTwinning και των Ευρωπαϊκών και Εθνικών Ετικετών Ποιότητας. Επίσης ο χρόνος υλοποίησης του συνεδρίου συνέπεσε με τη συμπλήρωση των 20 χρόνων λειτουργίας της δράσης του eTwinning και για το λόγο αυτό κατά τη διάρκεια του συνεδρίου έλαβαν χώρα και οι ανάλογοι εορτασμοί.

Απορρέοντα Κεντρικής Ομιλίας και Εργαστηρίων

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα απορρέοντα της κεντρικής ομιλίας και των εργαστηρίων καθώς επίσης και οι εισηγήσεις που προέκυψαν από το μέρος της συζήτησης στην οποία συμμετείχαν η κεντρική ομιλήτρια και οι υπεύθυνοι των εργαστηρίων.

Κεντρική Ομιλία: «Ευημερία μαθητών στη ψηφιακή εποχή, στρατηγικές μάθησης για τα σχολεία του αύριο», Καθηγήτρια Παναγιώτα Κενδέου

Τρέχουσα Κατάσταση

- Αυξημένη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης (2+ ώρες ημερησίως).
- Υψηλά ποσοστά ψηφιακού άγχους και κοινωνικών συγκρίσεων «αγχωμένη γενιά».
- Ζητήματα όπως κυβερνοεκφοβισμός, παραπληροφόρηση και παραβίαση προσωπικών δεδομένων.
- Προβλήματα προσοχής και γνωστική εξάρτηση.
- Αυξημένη χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) ως εργαλείο εκπαίδευσης και πληροφόρησης.
- Ανάγκη κατανόησης και κριτικής αξιολόγησης της TN.

Προτάσεις για Ένα Υγιές Ψηφιακό Σχολικό Περιβάλλον

- Εισαγωγή κανόνων χρήσης συσκευών και εργαλείων TN.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και υπεύθυνων χάραξης πολιτικής.
- Έμφαση στον γραμματισμό στην TN.

Γραμματισμός στην TN

Οι διαστάσεις του γραμματισμού στην TN (Allen & Kendeou, 2024), είναι θεμελιώδεις για να εξοπλιστούν οι μαθητές με τις απαραίτητες δεξιότητες σε έναν κόσμο που επηρεάζεται ολοένα και περισσότερο από την TN.

1. Γνώση:

- Κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της TN και των εφαρμογών της.
- Ενημέρωση για τους μηχανισμούς που διέπουν τα συστήματα TN.

2. Αξιολόγηση:

- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης για την αξιολόγηση τεχνολογιών TN και πηγών πληροφόρησης.

- Κρίση της αξιοπιστίας και εγκυρότητας των αποτελεσμάτων που παράγονται από την ΤΝ.

3. Συνεργασία:

- Μάθηση για αποτελεσματική επικοινωνία και συνεργασία με συστήματα ΤΝ και συμμαθητές.
- Χρήση της ΤΝ για ενίσχυση της ομαδικής εργασίας και επίλυσης προβλημάτων.

4. Αυτονομία:

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων σχετικά με την αλληλεπίδραση με την ΤΝ.
- Διασφάλιση του ελέγχου των χρηστών κατά τη χρήση τεχνολογιών ΤΝ.

5. Ηθική:

- Κατανόηση των ηθικών επιπτώσεων της ΤΝ.
- Προώθηση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και αντιμετώπιση θεμάτων όπως η μεροληψία, η ιδιωτικότητα και η λογοδοσία.

6. Πλαισιοποίηση:

- Εφαρμογή της γνώσης για την ΤΝ σε πραγματικές συνθήκες.
- Σύνδεση της θεωρητικής γνώσης της ΤΝ με πρακτικές και καθημερινές καταστάσεις.

Η ενσωμάτωση του γραμματισμού στην ΤΝ στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα όλων των βαθμίδων, είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ευημερίας των μαθητών και των εκπαιδευτικών στην ψηφιακή εποχή.

Εργαστήριο 1: «Προσωπική, κοινωνική και εκπαιδευτική ευημερία μέσα από τις τέχνες», Δρ Νάντια Τομασίδου

Η ευημερία των εμπλεκόμενων στην εκπαίδευση στην Κύπρο επηρεάζεται αρνητικά από:

- *'Excessive individualism'* – κοινωνικές δυσκολίες.
- Πίεση για επίτευξη υψηλών ακαδημαϊκά αποτελεσμάτων – χαμηλή αυτοπεποίθηση.
- Περιβάλλοντα μη ποιοτικά ως προς την αισθητική.
- Περιορισμοί των Τεχνών και γενικά των δημιουργικών δραστηριοτήτων.
- Όλο και λιγότερες ευκαιρίες για παιχνίδι και εκτόνωση ενέργειας (*Layard et al 2009*).

Οι τέχνες προάγουν την ευημερία των εμπλεκόμενων στην εκπαίδευση - παιδιών, εφήβων και ενηλίκων, γιατί:

- Προάγουν την ευτυχία και παρέχουν ευκαιρίες για διασκέδαση (*Alexander et al., 2010*).
- Ενισχύουν τις κοινωνικές δεξιότητες, την κοινωνικοποίηση και τις δεξιότητες συνεργασίας (*Ehrenreich, 2007*).
- Καλλιεργούν την αυτοπεποίθηση, την αυτοεκτίμηση και την αίσθηση του επιτεύγματος (*Rawls, 1972*).
- Παρέχουν ευκαιρίες για παιχνίδι και εκτόνωση της ενέργειας (*Cook, 2000*).
- Προάγουν την ομορφιά και την αισθητική ευχαρίστηση (*Winston, 2010*).
- Προωθούν την έκφραση ιδεών, απόψεων και συναισθημάτων (*Watson et al., 2012*).

Μεθοδολογικοί περιορισμοί και ερευνητικές προκλήσεις.

- Μικρή χρονική διάρκεια της έρευνας.
- Εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν, π.χ. οικογενειακό περιβάλλον, οικονομικά δεδομένα.
- *'Drama is not an empty space'* – *Art spaces are not empty spaces*. Κοινωνικές σχέσεις στο σχολείο.
- Μη ομοιογενή αποτελέσματα.
- *Οι Τέχνες δεν είναι φάρμακο, αλλά φαγητό που μας βοηθά να μεγαλώνουμε, να ευημερούμε και να το απολαμβάνουμε παρέα με άλλους* (*Winston 2004*).

Εισηγήσεις από τη Συζήτηση:

- Οποιαδήποτε επαφή των συμμετεχόντων με τις Τέχνες, βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη, μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να επιφέρει, φτάνει να γίνεται ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ, ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΑ και με ΣΕΒΑΣΜΟ από πλευράς του/της εμπυχωτή/τριας ως προς το γνωστικό αντικείμενο και τους συμμετέχοντες (Tomasidou 2013).
- Η εμπλοκή με τις Τέχνες αποτελούν αναφαίρετο δικαίωμα των παιδιών, εφήβων και ενηλίκων και για αυτό τον λόγο ΔΕΝ πρέπει να παραγκωνίζονται στο Εκπαιδευτικό Σημασία, αλλά και στην καθημερινή ζωή.

Εργαστήρι 2: «Καλλιέργεια ευζωίας στα σχολεία: Πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές θετικής ψυχολογίας για εκπαιδευτικούς», Δρ Βίκυ Χαραλάμπους

- **Εισαγωγή** στις βασικές αρχές της **Θετικής Ψυχολογίας** και της **ευζωίας**.
- **Συστημικές προσεγγίσεις** που ενσωματώνουν την ευζωία σε όλα τα επίπεδα του σχολείου.
- **Καλλιέργεια ανθεκτικότητας**, αισιοδοξίας και κοινωνικο-συναισθηματικών δεξιοτήτων σε μαθητές/τριες και προσωπικό.
- **Ένταξη πρωτοβουλιών ευημερίας** στο αναλυτικό πρόγραμμα και στις καθημερινές σχολικές πρακτικές.

Γιατί Συστημικές Προσεγγίσεις (Whole School Approaches);

Η προώθηση της ευζωίας δεν είναι αποτελεσματική αν περιορίζεται σε μεμονωμένες πρωτοβουλίες και ατομικές στρατηγικές. Οι προσεγγίσεις σε ολόκληρο το σχολείο διασφαλίζουν τη συνοχή, τη συμμετοχή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, και τη βιωσιμότητα των πρακτικών ευζωίας. Με τους συμμετέχοντες μοιράστηκαν εργαλεία και πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό που μπορούν να χρησιμοποιήσουν άμεσα, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος που προάγει τη χαρά της μάθησης, τη συνεργασία, και τη συνολική ευημερία.

Εισηγήσεις από τη Συζήτηση

- **Ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών** μέσω προγραμμάτων που ενισχύουν την προσωπική και επαγγελματική τους ευημερία.
- **Ενσωμάτωση** πρακτικών Θετικής Εκπαίδευσης στο αναλυτικό πρόγραμμα.

- **Καλλιέργεια συνεργασίας** μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινότητας για την υποστήριξη της ευημερίας.
- Υιοθέτηση **συστημικών παρεμβάσεων** που ενισχύουν τη συνοχή των πρακτικών ευζωίας.
- Ανάγκη για **συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη** σχετικά με την εφαρμογή της Θετικής Ψυχολογίας.

Εργαστήριο 3: «Λογοτεχνικά καταφύγια στην τάξη, καλλιεργώντας την ευημερία στο σχολείο», Αγγελική Χαλκιοπούλου

Απαντώντας στο “Τι”

- Τι καταφύγιο θέλω να φτιάξω;
- Ποιους αφορά το καταφύγιο;
Ένα καταφύγιο για εκπαιδευτικούς και παιδιά!
- Τι θέλω να βρίσκει ένα παιδί μέσα σ’ αυτό;
Τα εργαλεία για να καλλιεργήσει αξίες, δεξιότητες, συναισθηματική νοημοσύνη.
- Τι θέλω εγώ να βρίσκω μέσα σε αυτό;
Τα εργαλεία για την εξέλιξή μου ως εκπαιδευτικός.

Απαντώντας τα “Γιατι”

- Γιατί να χρησιμοποιήσω την λογοτεχνία;

Η λογοτεχνία είναι η τέχνη του λόγου και των ιστοριών. Η δύναμη της γλώσσας και των ιστοριών είναι πανανθρώπινη και ισχυρή. Γλώσσα, η πρώτη ανθρώπινη εφεύρεση. Ιστορία, η πρώτη βαθιά ανθρώπινη επιθυμία.

- Επικοινωνία
- Πειθώ
- Μάθηση
- Ανταλλαγή
- Κοινωνικότητα
- Εξέλιξη

- Γιατί να δημιουργήσω λογοτεχνικό καταφύγιο;

Για να δημιουργήσω περιβάλλον μάθησης, εξέλιξης και επικοινωνίας.

Απαντώντας τα “Πως”

- Πώς να επιλέξω τα ‘σωστά’ βιβλία;

Το λογοτεχνικό καταφύγιο μπορεί να ξεκινήσει από 10-15 βιβλία και να εξελιχθεί σε σχολική βιβλιοθήκη πρότυπο.

- Λογοτεχνικό Καταφύγιο με 15 βιβλία βάσης (1ο έτος).
- Λογοτεχνικό Καταφύγιο με 15 βιβλία εξερεύνησης (2ο έτος).
- Λογοτεχνικό Καταφύγιο με 15 βιβλία εξέλιξης (3ο έτος).

Παράδειγμα:

Λογοτεχνικό Καταφύγιο με 15 βιβλία βάσης (1ο έτος / 10 μήνες).

Θεματικές : Βιβλίο, Εαυτός, Κοινωνία, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ανθρώπινες Αξίες, Πανανθρώπινα Προβλήματα, Πολιτότητα, Ανθρώπινες Σχέσεις.

- Βιβλία σύνδεσης / συναισθηματικής νοημοσύνης: Βιβλία με χιούμορ / Βιβλία με ταύτιση / Βιβλία με προσωπικές ιστορίες.
- Βιβλία γνώσεων / Κυνήγι θησαυρού / Έρευνα.
- Βιβλία εσωτερικής αναζήτησης / συναισθημάτων / χαρακτήρα.
- Βιβλία κοινωνικής νοημοσύνης / Εθελοντισμού & Ακτιβισμού.
- Βιβλία Silent.
- Graphic Novels.

Εισηγήσεις από τη Συζήτηση

- Η λογοτεχνία είναι ένα αξιοθαύμαστο εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού αρκεί να μη χάνει τη δύναμη της ανάπτυξης της συναισθηματικής νοημοσύνης μέσω της εστίασης σε τεχνικά μέρη μάθησης όπως γραμματική, ορθογραφία και συντακτικό.
- Ο ρόλος των “λογοτεχνικών καταφυγίων” είναι πρωτίστως η δημιουργία ενός περιβάλλοντος συμπεριληπτικής μάθησης και ψυχικής ενδυνάμωσης!
- Στο μέλλον οι δεξιότητες που θα έχουν μεγάλη αξία είναι η κριτική και η δημιουργική σκέψη και όχι η πληροφορία, η οποία ήδη παρέχεται με μεγάλη ευκολία από τα ηλεκτρονικά μέσα.

- Αυτό που απαιτείται σήμερα είναι η γνώση της επιστημονικής μεθόδου ανακάλυψης της αλήθειας, η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, η προσαρμοστικότητα στις αλλαγές, η κριτική και δημιουργική σκέψη. Όλα αυτά είναι πραγματικά “συστατικά” της παιδικής λογοτεχνίας, είναι αρχέγονοι τρόποι μάθησης που έχουν πια εμπλουτιστεί με τη σύγχρονη τέχνη της εικονογράφησης και της γραφής.
- Ισορροπία είναι η μαγική λέξη για το μέλλον της εκπαίδευσης. Η τεχνολογία εξελίσσεται και απαιτεί τη δική μας συνεχή μάθηση και προσαρμοστικότητα στις προτάσεις της. Οφείλουμε να μαθαίνουμε, ανοιχτοί σε νέους δρόμους γνώσης, αφού και η τεχνολογία είναι ένα εργαλείο που θέλει συνεχή μελέτη και προσοχή στη χρήση. Η παράλληλη καλλιέργεια δεξιοτήτων ζωής και σκέψης - που μόνο μία εργαλειοθήκη όπως η σύγχρονη, καινοτόμα Βιβλιοθήκη, μπορεί να δώσει - είναι ικανή να οδηγήσει σε ολιστική προσέγγιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, που θα ωφελήσει δάσκαλο και μαθητή και θα βοηθήσει στη δημιουργία ενός ελπιδοφόρου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Εργαστήριο 4: «Σχολική παραβατικότητα και ψυχική ανθεκτικότητα των εκπαιδευτικών», Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Στο πλαίσιο του εργαστηρίου:

- επεξηγήθηκε η έννοια της ψυχικής ανθεκτικότητας και των παραγόντων επικινδυνότητας από τη μια και των παραγόντων προστασίας από την άλλη
- αναλύθηκε η σχέση μεταξύ της σχολικής παραβατικότητας και της ψυχικής ανθεκτικότητας των εκπαιδευτικών
- παρουσιάστηκαν τα κριτήρια του Συνδρόμου Επαγγελματικής Εξουθένωσης (BurnOut) σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και οι εκπαιδευτικοί είχαν την ευκαιρία να αναστοχαστούν για τα δικά τους επίπεδα ψυχικής ανθεκτικότητας στον χώρο εργασίας τους
- δόθηκαν εργαλεία για ενίσχυση των ψυχικών αποθεμάτων των εκπαιδευτικών και οι εκπαιδευτικοί είχαν την ευκαιρία να αναφέρουν παράγοντες που προάγουν την επαγγελματική ευζωία τους

Εισηγήσεις από τη Συζήτηση:

- Ανεξάρτητα από τις συστημικές και πολιτικές συνθήκες που προάγουν ή όχι την ευζωία των εκπαιδευτικών, καλό θα ήταν ο/η κάθε εκπαιδευτικός να αναλάβει την ευθύνη της δικής του/της ψυχικής ανθεκτικότητας
- Κάτι που εμφανίζεται ιδιαίτερα βοηθητικό είναι η αυτοφροντίδα που προάγει ο/η κάθε παιδαγωγός για τον εαυτό του/της και οι συνειδητές προσπάθειες για βίωση μιας ζωής ευχάριστης
- Η ανάπτυξη ουσιαστικών σχέσεων (εντός ή εκτός του χώρου εργασίας) αποτελεί επίσης προστατευτικό παράγοντα για την ψυχική υγεία των εκπαιδευτικών

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Alexander, R. J. & Cambridge Primary, R. (2010). *Children, their world, their education: final report and recommendations of the Cambridge Primary Review*, London: Routledge.

Allen, L. K., & Kendeou, P. (2024). ED-AI Lit: An Interdisciplinary framework for AI literacy in education. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 11(1), 3-10.

Cook, G. (2000). *Language play, language learning*, Oxford: Oxford University Press.

Ehrenreich, B. (2007). *Dancing in the streets: a history of collective joy*, London: Granta Heathcote.

Layard, P. R. G., Layard, R., & Dunn, J. (2009). *A good childhood: Searching for values in a competitive age*. Penguin UK.

Rawls, J. (1972). *A theory of justice*, Oxford: Clarendon Press.

Tomasidou, N. (2013). *The contribution of drama and the arts to the personal, social and educational well-being of primary school children in Cyprus: An ethnographic case study (published PhD thesis)* University of Warwick, United Kingdom, found on: <http://wrap.warwick.ac.uk/58372/>

Watson, D., Emery, C., & Bayliss, P. (2012). *Children's social and emotional wellbeing in schools: a critical perspective*, Bristol: Policy.

Winston, J. (2004) 'Drama and English at the Heart of the Curriculum: Primary and Middle Years', London: David Fulton.

Winston, J. (2010). *Beauty and education*, New York; London: Routledge.

Παράρτημα

Πρόγραμμα Συνεδρίου και Βιογραφικά Ομιλητών

Παρουσιάσεις (Ιστότοπος Συνεδρίου)